

Voorzieningenrechter Rechtbank Den Haag

Zitting van 4 mei 2020, 11.00 uur

Nr. C/09/588960 KG ZA 20/180

Staat (ministerie van EZK) / Stichting Stop5GNL

Pleitaantekeningen mrs. S.M. Kingma en E.H.P. Brans

Mevrouw de president,

- 1 Er is geen bewijs dat blootstelling aan radiofrequente elektromagnetische velden met veldsterktes onder de geldende limieten kan leiden tot negatieve gezondheidseffecten. Dat is de conclusie van wetenschappelijke adviesorganen zoals de Gezondheidsraad en het RIVM, en ook van de WHO en vele andere buitenlandse wetenschappelijke organisaties, op basis van al het wetenschappelijke onderzoek dat hiernaar is gedaan. De Staat mag daar zijn beleid op afstemmen.
- 2 De vorderingen van Stop5GNL komen erop neer dat u de Staat moet bevelen om maatregelen te nemen waarvoor de onafhankelijke wetenschappelijke adviezen en rapporten van deskundige instellingen als de Gezondheidsraad en het RIVM aan de kant worden geschoven. Dat u de Staat zou moeten verbieden frequenties vrij te geven, terwijl het Europese recht de Staat juist daartoe verplicht. Dat u de Staat moet verbieden om zich te richten naar de wetenschappelijk onderbouwde, en door de Europese Unie aanbevolen blootstellingslimieten. In plaats daarvan zou u de Staat moeten bevelen zijn handelen te baseren op een eenzijdige selectie van publicaties van Stop5GNL, waaraan zij conclusies verbindt die de wetenschappelijke toets der kritiek niet kunnen doorstaan. De Staat meent dat dat niet de uitkomst van dit kort geding zou moeten zijn.
- 3 In de conclusie van antwoord die in dit kort geding is ingediend, is het verweer van de Staat tegen de vorderingen al uitvoerig uitgewerkt. Wij verwijzen daarnaar en zullen hier enkele hoofdpunten uit dat verweer bespreken.

Spoedeisend belang, formele rechtskracht, onbepaalde en onuitvoerbare vorderingen
- 4 Eerst een paar formelere punten voordat ik aan de inhoudelijke stellingen toekom. Met de veiling van frequentieruimte voldoet de Staat aan een Europeesrechtelijke verplichting. Als de Staat de veiling zou moeten uitstellen of afstellen, zou de Staat in strijd handelen met Europees recht.¹ Bovendien is er het Nationaal Frequentieplan, dat formele

¹ Zie § 6.1 en verder CvA.

rechtskracht heeft, zodat de rechtmatigheid ervan in rechte vast staat. Hetzelfde geldt voor de bestaande vergunningen.² In het Nationaal Frequentieplan is opgenomen dat de frequentiebanden technologieneutraal ter beschikking worden gesteld. Het is dus niet de Staat, maar het zijn de telecomaandieners, die beslissen over het al dan niet gebruiken van die frequenties voor '5G'. Zo gaat het ook in de praktijk: vorige week heeft VodafoneZiggo nog bekendgemaakt om nu al onder haar bestaande vergunning, op al vergunde frequenties, het 5G-protocol te gaan gebruiken. Verder is van belang dat de veiling van de 3,5 en 26 GHz-banden nog niet in zicht is, zodat bij de vorderingen over die frequenties spoedeisend belang ontbreekt.³

- 5 Voor zover de vorderingen niet over de veiling gaan, zijn ze te vaag. Er wordt een schrikbeeld opgeroepen van verschillende ontwikkelingen die allemaal een sticker met '5G' krijgen opgeplakt. Stop5GNL maakt niet duidelijk wat zij concreet onder '5G' of '5G-technologie' verstaat en wat de Staat precies zou moeten doen of laten.⁴
- 6 '5G' (5G New Radio) is op zichzelf niet méér dan een communicatieprotocol dat efficiënter en veelzijdiger is dan het 4G-protocol. Op dit protocol – dat niets verandert aan de aard van elektromagnetische velden – wordt in de dagvaarding geen kritiek geuit. In de dagvaarding wordt '5G' wel in verband gebracht met hogere frequenties. Het voordeel van die frequenties is dat ze meer capaciteit bieden voor dataoverdracht. Maar er is niets inherent '5G'-igs aan die frequenties. Het is natuurkundig gezien precies hetzelfde verschijnsel als de elektromagnetische velden die al decennia worden gebruikt voor radio, televisie en mobiele communicatie. De blootstellingslimieten hangen af van de frequentie, maar niet van het gebruikte communicatieprotocol.⁵
- 7 Begrijpt de Staat het goed, dan vreest Stop5GNL vooral de toepassing van nieuwere soorten antennes. Maar de formulering van de vorderingen is niet op die antennes toegespitst. Ik kom straks nog inhoudelijk terug op die antennes.
- 8 De dagvaarding koppelt de individuele vorderingen ook niet duidelijk aan een juridische grondslag. Een juridisch kader rond de frequentievergunningen komt in de dagvaarding niet voor. En wat ziet Stop5GNL precies voor zich bij de vordering om de Staat verbieden het "gebruik van openbare middelen" voor '5G' te faciliteren? Het is immers niet de Staat, maar het zijn de telecomoperators die bepalen waar nieuwe antennes worden neergezet. Daarbij moeten zij natuurlijk voldoen aan alle relevante normen, wet- en regelgeving en mogelijke vergunningsvoorschriften. Of bedoelt Stop5GNL dat de Staat ook geen wetenschappelijk onderzoek mag financieren over 5G? Hoewel Stop5GNL betoogt dat er meer onderzoek zou moeten komen naar de veiligheid van 5G, vordert zij ook dat de Staat zelfs geen *test*vergunningen mag verlenen. Daaruit spreekt dus ook niet een intrinsieke wetenschappelijke nieuwsgierigheid naar de afwezigheid van gezondheidseffecten van '5G'-technologie.

² Zie § 7.1 en verder CvA.

³ Zie § 5.4 en verder CvA.

⁴ Zie § 5.6 en verder CvA.

⁵ Zie § 2.10 en verder CvA.

Blootstellingslimieten ter voorkoming van gezondheidsschade

- 9 Uiteindelijk zijn alle vorderingen van Stop5GNL gebaseerd op aannames over mogelijke gezondheidsschade die door '5G' veroorzaakt zou kunnen worden. Die aannames zijn niet verenigbaar met de wetenschappelijke adviezen en richtlijnen waar de Staat zich op baseert en mag baseren.⁶
- 10 In Nederland gelden limieten voor de blootstelling aan elektromagnetische velden van frequenties die worden gebruikt voor mobiele communicatie. De limieten worden gehandhaafd door Agentschap Telecom. Ze zijn opgenomen in het Antenneconvenant en worden binnenkort overgezet in een op de Telecommunicatiewet gebaseerde AMvB.
- 11 De limieten zijn in 1998 vastgesteld door het onafhankelijke internationale wetenschappelijke instituut ICNIRP op basis van alle internationaal beschikbare wetenschappelijke onderzoeken naar allerlei denkbare mogelijke gezondheidseffecten van blootstelling aan elektromagnetische velden. De limieten zijn in 1999 aan de lidstaten aanbevolen door de Raad van de Europese Unie. Die aanbeveling geldt nog steeds. Sterker nog, ook in de recentste Europese regelgeving worden de lidstaten opgeroepen om de ICNIRP-limieten te hanteren. Het belang van de volksgezondheid is een uitgangspunt in de in Nederland geldende Europese telecomwetgeving. In maart 2020 zijn de ICNIRP-limieten nog bevestigd en gepreciseerd op basis van de actuele stand van de wetenschap. ICNIRP heeft bij haar onderzoek onder meer gebruik gemaakt van omvangrijke literatuuronderzoeken uit de afgelopen zes jaar van gerenommeerde wetenschappelijke organisaties en onderzoeksinstituten.⁷ De limieten beschermen (ruim) tegen opwarmingsschade aan het lichaam door een te hoge blootstelling aan elektromagnetische velden. De limieten zijn vastgesteld door te kijken naar het niveau van de energieopname waarboven gezondheidsschade zou kunnen optreden, en daar is men zekerheidshalve een factor 50 onder gaan zitten. De strengste limiet (in termen van elektrische veldsterkte) is 28 V/m. Agentschap Telecom stelt in de praktijk al vijftien jaar vast dat de daadwerkelijke veldsterktes waaraan het publiek in de openbare ruimte wordt blootgesteld, nog weer ver dááronder liggen (gewoonlijk tussen de 0,5 en de 3 V/m).
- 12 ICNIRP heeft niet alleen onderzoek gedaan naar opwarmingsschade, maar heeft alle wetenschappelijke publicaties onder de loep genomen over mogelijke verbanden tussen elektromagnetische velden, en gezondheidseffecten op het gebied van hersenactiviteit, cognitieve prestaties, hersenmetabolisme, stemming en gedrag, pijn, het gehoor, het evenwichtsorgaan, de ogen, het neuro-endocrien systeem, neurodegeneratieve ziekten, van het cardiovasculaire systeem, het autonoom zenuwstelsel en de temperatuurregeling, waaronder effecten op hartslag, bloeddruk, lichaamstemperatuur en huidgeleiding, het immuunsysteem, hematologie, vruchtbaarheid, voortplanting, ontwikkeling van kinderen, en het veroorzaken of bevorderen van de groei van verschillende soorten tumoren.

⁶ Zie § 3.1 en verder CvA.

⁷ Zoals de WHO, het Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks (SCENIHR) van de Europese Unie, en de Swedish Radiation Safety Authority.

Andere mogelijke gezondheidsschade dan door opwarming wordt dus niet *genegeerd* door ICNIRP, dergelijke schade door elektromagnetische velden is onderzocht maar *niet aangetoond*. Uit het zeer uitvoerige onderzoek van ICNIRP blijkt dat er geen wetenschappelijke basis is om te concluderen dat er bij blootstelling aan deze elektromagnetische velden met veldsterktes onder de limieten gezondheidsschade optreedt.

- 13 Deze conclusie van ICNIRP wordt gedeeld door de Gezondheidsraad en door tal van gerenommeerde, nationale en internationale, onafhankelijke wetenschappelijke instituten, waaronder de WHO en het instituut SCENIHR van de Europese Unie. Deze instituten *reviewen* het gehele – grote – corpus aan beschikbare onderzoeken over elektromagnetische velden en gezondheidseffecten, en houden daarbij rekening met de wetenschappelijke kwaliteit en de onzekerheden van de door hen beoordeelde onderzoeken. Zo wordt onderzoek beoordeeld op een juiste methodologie en een verantwoorde onderbouwing van de conclusies. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar het gebruik maken van een controlegroep, het blind uitvoeren van een experiment, een consistente dosis-responsrelatie, de juistheid van de statistische analyse, de afwezigheid van selectiebias en *confounding* factoren, en naar of de resultaten van een onderzoek gerepliceerd konden worden. Daarnaast is bij biologische effecten uit dierexperimentele of *in vitro*-studies van belang dat deze niet zonder meer vertaalbaar zijn naar gezondheidseffecten bij mensen.
- 14 Het is goed om hier nog eens te benadrukken dat de ICNIRP-limieten zijn opgesteld voor het hele radiofrequente deel van het elektromagnetische spectrum, en dus ook voor frequenties die hoger zijn dan de frequenties die nu onderwerp van de veiling zijn. En dat de limieten ook zullen gelden als er nieuwe antennes in gebruik genomen gaan worden. Of het nu om het 3G-, het 4G- of het 5G-protocol gaat, om 'klassieke' antennes of nieuwe antennetechnologie, of veel antennes bij elkaar of weinig, nooit zal de totale sterkte aan elektromagnetische velden waar een persoon op een locatie aan kan worden blootgesteld, de limieten mogen overschrijden. Agentschap Telecom zal daarop blijven toezien door metingen uit te voeren en zal de limieten handhaven.⁸
- 15 Los daarvan: zoals toegelicht in de conclusie van antwoord, geven de eerste veldsterktemetingen van Agentschap Telecom aan *massive MIMO*-antennes geen enkele reden tot zorg.⁹ Metingen uitgevoerd in een worstcasescenario, vol in een statische bundel, lieten zien dat er geen limieten werden overschreden. De toepasselijke ICNIRP-limiet was 61 V/m en de hoogste gemeten veldsterkte was 3 V/m, 20× zo laag. Bovendien: de blootstelling buiten de smalle bundel was juist veel kleiner dan de blootstelling door de klassieke 4G-antennes die in één brede bundel stralen. De zorgen die in de dagvaarding worden geuit naar aanleiding van de veldsterktemetingen van Agentschap Telecom aan testopstellingen, blijken gebaseerd te zijn op een verkeerde interpretatie door Stop5GNL van de meetresultaten. Het RIVM en Agentschap Telecom

⁸ Zie § 4.1 en verder CvA.

⁹ Zie § 4.7 en verder CvA; § 4.13 en verder CvA.

hebben verder aanbevolen een vinger aan de pols te houden bij de introductie van de nieuwe technologie. Dat is precies wat de Staat doet, met het toezicht op de antennes, en met het actief volgen van nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen.

- 16 Stop5GNL eist, in kort geding, zeer vergaande maatregelen van de Staat. Het is daarom aan haar om te stellen en te bewijzen dat de Staat onrechtmatig handelt. Dan is het niet voldoende om, zoals zij doet, te wijzen op een eenzijdige selectie van een handvol publicaties waaruit zij argumenten put voor haar standpunten.
- 17 In de conclusie van antwoord en productie 26 van de Staat zijn die publicaties uitvoerig besproken.¹⁰ Sommige van die onderzoeken zijn regelrecht wetenschappelijk onverantwoord. Andere zijn beter uitgevoerd, maar kunnen nog steeds, vanwege methodologische tekortkomingen en/of wanneer ze worden beschouwd in het geheel van de relevante wetenschappelijke literatuur, niet de conclusies rechtvaardigen die Stop5GNL eruit trekt.
- 18 Ik illustreer dit met één voorbeeld: het BioInitiative Report. Ik noem dat rapport, omdat Stop5GNL zich daarop beroept, en zich daarnaast beroept op andere publicaties en op uitlatingen van politici, die allemaal teruggrijpen op datzelfde BioInitiative Report. Al in 2008 heeft de Gezondheidsraad over dit rapport geschreven:¹¹

"[N]iet alle auteurs [hebben] een wetenschappelijke achtergrond [...]. In veel gevallen is een selectie uit het beschikbare wetenschappelijk materiaal gemaakt, waarbij het selectie criterium niet is aangegeven. [...] Verder hebben de auteurs verscheidene onderzoeken waarin geen verband tussen borstkanker en blootstelling aan magnetische velden werd gevonden in hun analyse niet meegenomen. [...] [D]e samenvatting en conclusies [...] [gaan] in veel gevallen verder dan de conclusies die door de auteurs van de inhoudelijke hoofdstukken worden getrokken. [...] Het ging a priori [bij de motivatie voor het opstellen van dit rapport] niet om een objectieve analyse van de stand van wetenschap, om vervolgens te komen tot daaruit voortvloeiende aanbevelingen, maar om het gericht aandragen van documentatie om aan te tonen waarom de bestaande standaarden niet zouden voldoen. [...] Naast de hierboven uiteengezette principiële en methodologische bezwaren, staan in verschillende hoofdstukken ook nog diverse feitelijke onjuistheden. [...] In aanmerking genomen de wijze van tot stand komen, het selectieve gebruik van wetenschappelijke gegevens en de verdere bovengenoemde tekortkomingen concludeert de commissie dat het BioInitiative rapport geen gebalanceerd en objectief beeld geeft van de huidige stand van de wetenschap. Het rapport geeft dan ook geen aanleiding om de gangbare opvattingen over de risico's van blootstelling aan elektromagnetische velden te herzien."

- 19 Stop5GNL zal voor een onderbouwing van haar vorderingen moeten aantonen dat dergelijke wetenschappelijke kritiek op de publicaties waarop zij zich beroept, onterecht zou zijn. Maar het bestaan van die kritiek wordt door haar stelselmatig genegeerd. De

¹⁰ Zie § 3.55 en verder CvA.

¹¹ Productie 21 van de Staat.

kritiek op het BioInitiative rapport, maar ook op andere rapporten die Stop5GNL aanhaalt, zoals het twintig jaar oude ECOLOG-onderzoek en het REFLEX-onderzoek, is bekend. Die is openbaar. Die staat in jaarlijks verschijnende onderzoeksrapporten van internationale wetenschappelijke organisaties en adviesorganen, in adviezen aan regeringen en de Europese Commissie, er wordt aan gerefereerd in Kamerbrieven, in reacties op vragen uit het Europees Parlement. Het kan dan ook niet anders dat een organisatie als Stop5GNL daarmee bekend is. Toch wijdt zij aan die kritiek in de dagvaarding geen woord. Stop5GNL veegt alles wat haar niet uitkomt onder het tapijt, en roept vervolgens dat het onderzoek dat haar standpunt ondersteunt, door alle instanties wordt genegeerd.

- 20 Dat onderzoek wordt niet genegeerd. Het is gewogen, maar te licht bevonden. En de wegingscriteria, de kwaliteitskenmerken die worden gehanteerd door instanties als de Gezondheidsraad, zijn transparant en wetenschappelijk aanvaard.
- 21 Daarnaast zou Stop5GNL in dit kort geding moeten onderbouwen waarom de adviezen en het onderzoek en de richtlijnen waarop de Staat zich baseert — en de Europese Unie en tal van andere landen — zodanig gebrekkig zijn, dat evident is dat de Staat daar in redelijkheid niet van uit mag gaan.
- 22 Ook hier blijft Stop5GNL in gebreke. In plaats van daarop serieus in te gaan, stelt zij dat ICNIRP alleen naar opwarmingseffecten kijkt, terwijl de ICNIRP-limieten in werkelijkheid zijn gebaseerd op onderzoek naar allerlei mogelijke gezondheidseffecten. Zij beschuldigt de leden van ICNIRP van belangenverstremeling, zonder een begin van een onderbouwing. Zij trekt de integriteit van de Gezondheidsraad in twijfel omdat hij de IARC-classificatie zou negeren, terwijl de Gezondheidsraad daar expliciet op ingaat in zijn driedelige onderzoeksrapport, dat de Staat in deze procedure heeft moeten inbrengen omdat het door Stop5GNL als irrelevant terzijde wordt geschoven.
- 23 Stop5GNL heeft haar vorderingen dus onvoldoende onderbouwd. De Staat zal voor de volledigheid nog kort ingaan op het juridisch toetsingskader van de vorderingen.

Geen onrechtmatigheid; voorzorgbeginsel

- 24 Stop5GNL verwijt de Staat geen of onvoldoende uitvoering te geven aan het voorzorgbeginsel en stelt op basis hiervan dat de Staat in strijd zou handelen met onder meer de artikelen 2 en 8 EVRM en dus onrechtmatig zou handelen jegens Stop5GNL. Zoals uiteengezet in de conclusie van antwoord is daar geen sprake van.¹² Daarbij verdient opmerking dat Stop5GNL niet alleen inhoudelijk niet gevolgd kan worden in haar betoog over wetenschappelijk onderzoek naar elektromagnetische velden, maar dat zij ook een onjuiste uitleg geeft aan het voorzorgbeginsel.
- 25 Zoals volgt uit zowel de Mededeling van de Europese Commissie over het voorzorgbeginsel als uit de door Stop5GNL aangehaalde rapporten van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Gezondheidsraad, leidt de

¹² Zie § 7.9 en verder CvA.

toepassing van het voorzorgbeginsel er niet toe dat iedere activiteit die een risico zou kunnen opleveren voor de volksgezondheid, pas kan worden voortgezet of opgestart als in de wetenschappelijke literatuur of anderszins onomstotelijk is vastgesteld dat deze activiteit *geen* risico kan opleveren voor de volksgezondheid. Zo brengt het voorzorgbeginsel bijvoorbeeld al niet mee dat autorijden moet worden verboden, ook al staat vast dat autorijden — of sowieso deelnemen aan het verkeer — elk jaar leidt tot ongelukken. En anders nog dan bij autorijden of deelnemen aan het verkeer, is voor radiofrequente elektromagnetische velden onder de blootstellingslimieten naar de huidige stand van de wetenschap *niet* aannemelijk gemaakt, laat staan bewezen, dat zij tot gezondheidsschade kunnen leiden.

- 26 De kern van het voorzorgbeginsel is dat op een gestructureerde wijze risico's voor mens en milieu zo volledig mogelijk in kaart worden gebracht en geëvalueerd, om vervolgens de meest redelijkerwijs vergbare maatregelen te nemen. Daarbij moeten de maatregelen in verhouding staan tot het nagestreefde beschermingsdoel en de voor- en nadelen van de maatregelen tegen elkaar worden afgewogen. Dit komt overeen met de EHRM-jurisprudentie over positieve verplichtingen die voor een staat — bij een *real and immediate risk* — voortvloeien uit de artikelen 2 en 8 EVRM. Zoals ook uiteengezet in de conclusie van antwoord, kan men hier van een *real and immediate risk* niet spreken, nu, in de woorden van het RIVM:

"alle wetenschappelijke onderzoeken samen geen bewijs [geven] dat blootstelling onder de limieten schadelijk is."

- 27 De Staat heeft beleidsvrijheid waar het gaat om de soort maatregelen die in een dergelijke situatie redelijkerwijs van hem mogen worden verwacht (*margin of appreciation*) en moet bij het maken van de keuze voor de maatregelen, de verschillende betrokken belangen tegen elkaar afwegen (*fair balance*).
- 28 De Staat handelt in overeenstemming met het voorzorgbeginsel. Het voorzorgbeginsel maakt onderdeel uit van de richtlijnen en besluiten van de Europese Unie over telecommunicatie, die Nederland tijdig en volledig moet implementeren. Daarin wordt aangeknoopt bij de ICNIRP-richtlijnen, die gebaseerd zijn op wetenschappelijk onderzoek en geregeld worden geactualiseerd, laatstelijk nog in maart van dit jaar. De Staat hanteert de blootstellingslimieten van ICNIRP, met hun ruime veiligheidsmarge. Ook wordt het wetenschappelijk onderzoek dat wordt gedaan naar de gezondheidsrisico's van de blootstelling aan EMV, ook op de langere termijn, voortgezet. Mocht bijvoorbeeld uit het onderzoek dat de Gezondheidsraad op verzoek van de Tweede Kamer verricht, volgen dat er meer onderzoek moet komen, dan zal dat advies door de Staat worden gevolgd. Mocht het op enig moment zo zijn dat er op basis van bijvoorbeeld een wetenschappelijk advies van de Gezondheidsraad en/of het RIVM aanleiding bestaat om de blootstellingslimieten naar beneden bij te stellen, dan zal daartoe ook worden beslist. Maar nu is dat niet aan de orde. Verder voert Agentschap Telecom ten minste 150 metingen per jaar uit om te controleren of het niveau van blootstelling in Nederland op

publiek toegankelijke plaatsen aan elektromagnetische velden lager ligt dan de limieten, en als zou worden geconstateerd dat deze worden overschreden, wordt er gehandhaafd. Als uit onderzoek van het Agentschap blijkt dat het nodig is om meer metingen uit te voeren, zal het aantal te verrichten metingen worden bijgesteld.

Het wetenschappelijk debat wordt niet beslecht in de rechtszaal

- 29 Bij dit alles komt nog het volgende. Stop5GNL vraagt u in deze zaak om partij te kiezen in een door haar aangezwengeld debat over wetenschappelijk onderzoek. Zij vordert zelfs maatregelen totdat "onherroepelijk in rechte" is vastgesteld dat "naar de beste wetenschappelijke inzichten" is aangetoond dat 5G op de lange termijn niet gevaarlijk is. Stop5GNL wil het wetenschappelijk debat dus naar de rechtszaal verplaatsen. De Staat baseert zich, en mag zich baseren, op hoogwaardige, wetenschappelijk onderbouwde adviezen van zijn adviseurs en gerenommeerde internationale deskundigen. Dat is vaste rechtspraak.¹³ Wetenschappelijk onderzoek staat bovendien niet stil. Als zijn wetenschappelijke adviseurs in de toekomst tot andere aanbevelingen komen dan nu, dan zal de Staat daar even goed naar luisteren als hij nu doet, en bekijken welke gevolgen dat moet hebben voor beleid en wet- en regelgeving. Maar de rechtszaal, in kort geding nota bene, is niet de arena waarin wetenschappelijk onderzoek wordt gevalideerd. Dat heeft de Voorzieningenrechter in deze rechtbank vorige maand nog eens bevestigd in het kort geding over de corona-maatregelen.¹⁴

Conclusie

- 30 Samengevat: voor zover de vorderingen van Stop5GNL al niet afstuiten op een gebrek aan spoedeisend belang, op formele rechtskracht, of op een te onbepaalde formulering, heeft Stop5GNL niet aannemelijk gemaakt, laat staan bewezen, dat de Staat onrechtmatig handelt jegens haar of de personen waarvoor zij stelt op te komen. Stop5GNL heeft onvoldoende aangevoerd om aan te nemen dat de Staat in strijd heeft gehandeld of handelt met de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm uit art. 6:162 BW, ingekleurd door onder meer het voorzorgbeginsel en het EVRM. De Staat geeft door de gekozen wijze van handelen juist uitvoering aan het voorzorgbeginsel en geeft ook uitvoering aan de voor hem uit het EVRM voortvloeiende positieve verplichtingen. Hij mag daarvoor handelen naar de actuele wetenschappelijke adviezen van deskundigen als de Gezondheidsraad en het RIVM, en zijn beleid afstemmen op internationaal erkende normen.
- 31 De Staat concludeert dan ook tot weigering van de gevraagde voorzieningen.

* * *

¹³ Zie de vaste rechtspraak van onder meer de ABRvS genoemd onder § 7.28 CvA, en laatstelijk nog expliciet in een zaak over de materie die ook in dit kort geding speelt: Rb Midden-Nederland 7 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1587.

¹⁴ Vzv. Rb Den Haag 3 april 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:3013.